

Nieuwsbrief

Inhoud

Studiedag Armoede	1
Interview met Gerda de Vries	2
Nieuwe bestuursleden	3
WUCWO-Europa	4
Verdrag van Istanbul en de NVR	5
Uit de archieven van de UNKV	6
Uit de organisaties	7
Wetenswaardig	7
Boekrecensie	8

Secretariaat Unie NKV
Pr Christinastraat 50
6101 HG Echt
Tel: (0475) 488 790
E-mail: info@unienkv.nl
Website: www.unienkv.nl

Bij dit nummer

Wie geeft wat die heeft, is waard dat die leeft. Een prachtige Nederlandse wijsheid maar wat doe je als je niet meer kunt geven? Geen cadeautjes aan vrienden of familie, geen geld aan goede doelen of aan de kerk? Het maakt verdrietig, vertelde ooit een ambtenaar van de Sociale Dienst. Als je niets kunt geven, wie ben je dan nog? Geven maakt vrolijk, aan een straatmuzikant of een deurcollecte, aan een vriendin of een kind – en soms kunnen we ons de luxe veroorloven van een maandelijkse bijdrage... al moet die weer op tijd afgezegd worden want we zijn wel goed maar niet gek. Tja die wijsheden... wie niet werkt, zal niet eten, is er ook zo een. Maar wat is eten klaarmaken, afwassen, boodschappen halen, de was doen, strijken en stofzuigen dan? Waarom werken met name vrouwen onbetaald? En hoe zit het dan met ouderen of gehandicapten? In een land waar 10% van de Nederlanders 54% van de eigendommen bezit – en werkt die 10% ook echt harder dan alle andere mensen? – zouden we toch wel wijzer mogen wezen...

Joanne Seldenrath

Ambtelijk secretaris van de Unie NKV

Armoede? – Hoezo?

Studiedag op 9 april 2014

Vrouw Armoede heeft vele gezichten – in continenten als Afrika, Latijns-Amerika en Azië, in (vooral Zuid- en Oost-) Europa, en in ons eigen land. De laatste tijd lezen we nogal eens over 'verschuiving van de armoede', over 'de nieuwe armen'. Dat roept de reactie op 'Armoede? – Hoezo?'

Tijdens het studiegedeelte voorafgaand aan de jaarvergadering houden we ons op interactieve wijze, in woord en beeld, bezig met vragen als: wat is arm / armoede; hoeveel geld heb je waarvoor nodig; weten wij eigenlijk wat dingen kosten? Daarbij gaat het over de voedselbank en budgetplanning in de praktijk, over definities en onderzoeken – met speciale aandacht voor de analyses van Gerda de Vries, directeur Feniks, stedelijk centrum voor emancipatie in Tilburg (in 2013 genomineerd voor de Joke Smit Prijs).

De dag is georganiseerd door de Internationale Commissie van de Unie NKV. Het thema is aangedragen tijdens de Algemene Assemblee van Andante (Europese Alliantie van katholieke vrouwenorganisaties) en uitgeroepen tot een van de prioriteiten om in de komende drie jaar aan te werken.

Graag nodigen we u uit om uw bijdrage te leveren aan de discussie rondom het thema 'armoede'. Des te groter de kans dat deze dag voor allen verrijkend zal zijn.

Programma

10.30u Inloop / Ontvangst
11.00u Welkom
11.10u Armoede? Hoezo? Drie rondes met korte inleidingen, analyses, documentaires en discussie
12.45u Lunch
13.30u Het vrouwelijke gezicht van armoede – Gerda de Vries: presentatie van haar onderzoek, analyse, conclusie; feedback
14.30u Politieke, filosofische en persoonlijke invalshoeken
15.00u Afsluiting
15.30u Jaarvergadering

Plaats: Mariënborg, St Janssingel 92, 's-Hertogenbosch
Kosten: € 7,50 (overmaken naar NL42 INGB 0001 977 676 t.n.v. Unie NKV, Amersfoort)
Aanmelding: info@unienkv.nl of (0475) 488 790.

'Met zorgen kom je niet ver in deze maatschappij'

Interview met Gerda de Vries

'Te veel wetten leggen de rekening bij vrouwen met de laagste opleiding en het laagst betaalde werk. Bij vrouwen met een bijstands-uitkering erkennen we zorg en kinderopvang niet als maatschappelijke taken, terwijl goed-opgeleide vrouwen daar wel voor mogen kiezen als ze een kostwinner hebben. Dat is meten met twee maten, dat is onrechtvaardig.' Aan het woord is Gerda de Vries die op de Unie NKV-studiedag van 9 april een inleiding geeft over 'het vrouwelijk gezicht van de armoede'.

Gerda de Vries is nu 12 jaar directeur van Feniks, stedelijk centrum voor emancipatie in Tilburg. Ze is alleenstaand na tien jaar co-ouderschap, haar twee kinderen zijn intussen het huis uit. Vóór Feniks werkte ze bij andere maatschappelijke instellingen en zette onder andere het **Marietje Kesselsproject** op (weerbaarheid voor meisjes). Emancipatie is een rode draad in haar leven. 'Na mijn studie ging ik voor werkloze jongeren werken, een groep aan de verkeerde kant van de maatschappelijke streep. Ik begon toen met meidenwerk want er kwamen alleen jongens. Maar hoe kun je dat veilig en aantrekkelijk maken voor deze doelgroep? Aan de hand van make-upcursussen kwam bijvoorbeeld het zelfbeeld van meiden ter sprake. Bij vrouwen in de bijstand is dit nog steeds een thema: hoe presenteer je je?'

Thema's die altijd terugkomen zijn recht op studie, werk, lichamelijke integriteit en autonomie. En ze hebben met elkaar te maken: zelfvertrouwen, voor jezelf opkomen,

'Na een scheiding gaan vrouwen er gemiddeld 23% op achteruit en mannen gemiddeld 7 % op vooruit.'

onderhandelen is overal nodig, van werksituatie tot in de slaapkamer.'

Zwabberbeleid

'Het is een mythe dat de emancipatie voltooid is. Krap 50% van de vrouwen in ons land is economisch zelfstandig. Met minimaal netto € 900,- per maand ben je dat volgens de Rijksoverheid. Maar met één of meer kinderen kun je daar niet van leven. Jonge vaders werken het meest, jonge moeders het minst. Bij scheiding gaat 80% van de kinderen naar de moeder. In Nederland gaan we er nog steeds vanuit dat er iemand thuis is voor de kinderen en het onbetaalde werk. Rond kinderopvang voeren we een zwabberbeleid. Er is waardering voor vrouwelijke kwaliteiten zoals zorg voor anderen maar met zorgen kom je niet ver in deze maatschappij. Toch hoort zorgen bij mensen, niet alleen bij vrouwen.'

Gerda de Vries: We tellen huishoudens in plaats van individuen.

In de afgelopen tien jaar is de situatie van laagopgeleide vrouwen verslechterd. Werk wordt sneller als "passend" beoordeeld door de uitkeringsverstrekker maar er wordt niet gekeken naar de

mogelijkheid van een opleiding, naar talenten, motivatie, of naar de zorgtaken van vrouwen. Alleenstaande moeders tot 29 jaar moeten

Feniks

Gerda de Vries en haar organisatie Feniks zijn trots op de nominatie voor de Joke Smitprijs door de Rijksoverheid. Het centrum voor emancipatie verzorgt aanvragen voor armoedeondersteuning, biedt cursussen aan en geeft ruimte voor andere dingen dan de knellende zorgen om het dagelijks bestaan. Ook wordt de gemeentelijke overheid aangesproken.

Feniks heeft bijvoorbeeld op het armoedebeleid van de gemeente Tilburg een emancipatie-effecttoets uitgevoerd. Dat was een eye-opener voor de politiek. Zo was het onbekend dat 96% van de alleenstaande ouders in de bijstand een vrouw is.

'Mijn werk is het mooiste werk dat er is', zegt Gerda de Vries, 'ik zie mensen veranderen en de regie over hun leven in handen nemen. Tegelijk kunnen we structuren beïnvloeden. Ik ben blij met minister Bussemaker maar we blijven proberen hoe het wel moet en kan, we blijven praktijk en beleid verbinden.'

www.fenikstilburg.nl

nu kiezen tussen een uitkering of studiefinanciering. Terwijl een opleiding voltooien ervoor kan zorgen dat jonge moeders later een goed betaalde baan vinden. In de Nieuwe Participatiewet (per 1 januari 2015) zal er een uitzondering gemaakt worden voor vrouwen met kinderen onder de vijf jaar: voor hen is vrijwilligerswerk niet verplicht. Maar zo raakt die groep weer buiten beeld, en als er twee kinderen zijn kan dat tien jaar opgerekt worden! Zorg dat ze binnen beeld blijven en blijf inves-

teren in hun toekomst, door bijvoorbeeld een cursus. Als er veel misgaat, worden mannen vaker dakloos. Veel vrouwen hebben nog wel dat huis; de schulden van het echtpaar waarvan de man is gaan zwerven, worden dan op haar verhaald. We maken ons heel druk om kinderen, maar door beeldvorming en stress voelen veel kansarme vrouwen zich geen goede moeder meer. We nemen soms hun laatste trots af. Vrouwen aan de verkeerde kant van de maatschappelijke streep krijgen steeds minder ruimte om te werken aan haar toekomst en die van hun kinderen. Kinderen hebben een toekomst als hun moeder er ook een heeft. Aan de andere kant: kinderen motiveren hun moeder om te knokken. Voor oudere vrouwen is de situatie soms nog deprimerender. Ze hebben vaak minder uren betaald werk verricht dan mannen, hebben minder pensioen, moeten langer doorwerken, hebben soms te weinig geld om hun kinderen of moeder te bezoeken. Ze geven zichzelf de

schuld, komen in een sociaal isolement terecht. Arme mensen hebben veel gezondheidsklachten... Als we alleenstaande moeders geen perspectief bieden, wordt dit uiteindelijk betaald via de gezondheidszorg. De snelst groeiende groep armen in Nederland wordt gevormd door de alleenstaande ouders. In de beeldvorming zijn dit mensen met een bijstandsuitkering. Een grote groep hoort echter bij de werkende armen. Daarnaast wordt in de cijfers meestal geen rekening gehouden met de diversiteit van deze groep. We tellen huishoudens in plaats van individuen. Maar veel armen hebben een kleurtje en een sekse. Driekwart van de armen in Nederland is vrouw. En als we niet kijken wie arm zijn, wie de doelgroep is voor ons beleid, kunnen we het probleem van armoede niet oplossen.'

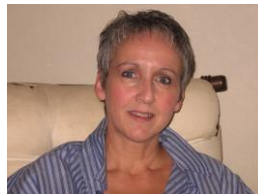
'Meer dan 70 % van de mensen met een uitkering wil graag werken.'

Praatprogramma

'Belangrijk is dat vrouwen hun stem laten horen in de politiek. Echter, ook als je niet politiek actief wordt, kun je laten weten wat je situatie is, al is het maar door een ingezonden brief of een telefoontje naar een praatprogramma. Vrouwenorganisaties zijn hard nodig. Ze kunnen een luisterend oor en praktische ondersteuning bieden en voorlichting geven: waar heb je recht op? Er is immers onderbenutting van allerlei regelingen in het kader van armoede. Armoede bevindt zich soms vlak naast je. Ook verbinden kan een opdracht zijn voor de vrouwenorganisaties, tussen de verschillende groepen in de samenleving. Ten slotte kunnen vrouwenorganisaties jongere vrouwen (30-45 jaar) interesseren, de gezamenlijke belangen benoemen en daarvoor opkomen. Hun erfenis moeten ze goed borgen. Wat we voor ogen hadden met vrouwenemancipatie is nog lang niet bereikt.'

Even voorstellen: nieuwe bestuurlijk secretaris

Marianne van Waterschoot, geboren en getogen Zeeuw-Vlaamse, 54 jaar en moeder van drie jongvolwassen kinderen. Aangenaam!

'Momenteel werk ik als communicatieadviseur bij een parochie en ben ik betrokken bij activiteiten op het gebied van interreligieuze en interculturele ontmoeting en dialoog. Mijn interessegebied is in de kern de mens en wie/wat hem of haar beweegt. Mijn tijd in Soweto (Johannesburg, Zuid-Afrika), de jaren als alleengaand ouder, mijn doorlopende vorming bij de kloosterorde der karmelieten, in wezen al mijn werk- en levenservaring hebben mij gevormd tot wie ik nu ben. Ik zie voor mezelf als bestuurlijk secretaris van de Unie NKV een mooie rol weggelegd als schakel om vrouwen te informeren, onderrichten, versterken en bemoedigen. In wat voor mijzelf voelt als de kracht van mijn leven, wil ik de ervaringen van vrouwen op kerkelijk, spiritueel en sociaal-maatschappelijk werk- en leefvlak bundelen, delen en uitdragen. Er liggen nogal wat uitdagingen in deze tijd van ontkerkelijking en zoeken naar nieuwe wegen. Een sterke vrouw, wie zal haar vinden? Genoeg sterke vrouwen, het is het 'wie' dat een persoonlijk appél op mij doet, nu ik in de kracht van mijn vrouw-zijn sta.'

Voorzitter ad interim

Karine Pluymaekers-Hettema nam vanaf 2011 deel aan de vergaderingen van het Algemeen Bestuur van de Unie NKV en is sinds juni 2013 de officiële afgevaardigde van het Katholiek Vrouwen Dispuut in het bestuur.

Karine heeft Friese wortels, is geboren in Noord-Brabant en woont nu in Houthem (Limburg). Een belangrijke periode in haar leven was de tien jaar dat zij en haar echtgenoot in Afrika hebben gewerkt. Samen hebben zij vijf kinderen en ondertussen veel kleinkinderen. Na het aftreden van Willy Hoeben als voorzitter rouleerde het voorzitterschap. Heel goed functioneerde dit niet. Daarom heeft Karine op haar gewone ferme manier aangeboden voorzitter ad interim te zijn. In een volgende Nieuwsbrief volgt een gesprek met haar.

Respect voor het leven...

Regionale WUCWO-Conferentie

Esther van de Vate (KNR) bezocht de regionale conferentie van de World Union of Catholic Women's Organizations (5 tot 8 september 2013 in Leeds, Engeland). Het statement van deze conferentie kon u lezen in de vorige Nieuwsbrief. Hieronder doet ze verslag van de lezingen.

Het thema van deze conferentie was 'respect'. Ongeveer dertig vrouwen waren aanwezig – een paar jongeren maar merendeels waren de deelnemers toch wel boven de zestig. De sfeer was prima. Celia Blackden van 'Churches Together in England' gaf de eerste lezing. Zij is bij deze organisatie aangesteld om te werken aan eenheid en dialoog. Na de aanslag in de metro van Londen wordt er in Engeland, zo vertelde zij, veel geïnvesteerd in *resourced space*-activiteiten (dialoog tussen religies). Celia noemt vier uitgangspunten voor dialoog:

- * in God is een leven van communio en uitwisseling;
- * ons geschapen zijn is de basis voor een dialoog met elkaar;
- * ieder van ons is geroepen tot deze communio;
- * het is een deel van ons DNA. We zijn geschapen naar het beeld van God.

Op vrijdagochtend werd de inleiding verzorgd door Ana Cristina Villa Betancourt, verantwoordelijke voor de sectie vrouwen in de Pauselijke Raad voor de Leken. Ze behandelde de preken van paus Franciscus in Santa Martha (zie websites van de Osservatore en Radio Vaticana). Wat betreft 'respect' vindt ze hier de volgende punten die laten zien wat de paus denkt:

* Terug naar de kern. Deze paus durft onze pijnpunten aan te raken en kritische vragen te stellen. Wij lopen het gevaar met van alles bezig te zijn behalve met de kern van ons geloof... De centrale boodschap is barmhartigheid – een ontmoeting met Jezus die op ons wacht.

* Getuigen zijn. Wat is er essentieel aan de kerk? De kerk begint in het hart van de Vader. We zijn midden in een liefdesgeschiedenis beland. De stijl van ons getuigenis moet zijn: nederigheid, dienstbaarheid, naastenliefde, broederlijke liefde. Liefde is een grote kracht omdat het de muren van egoïsme afbreekt. Wanneer christenen geen revolutionairen zijn, dan zijn het geen christenen. Christus zelf is de grootste verandering in de geschiedenis.

* Gewetensonderzoek. Vaak leiden wij een dubbelleven en proberen we het getuigenis dat God mens geworden is, uit ons geloof te halen en ons aan te sluiten bij de hedendaagse cultuur, in plaats van er afstand van te nemen. Maar de enige weg is die van de heilige Geest, die ons vrijmaakt, in een continue onderscheiding van Gods wil.

* Vrouwen in de kerk. We kunnen ons geen kerk zonder vrouwen voorstellen en we moeten een diepgaande theologie over vrouwen ontwerpen. Ze zijn in de kerk belangrijker dan bisschoppen en priesters.

Pro Life

's Middags werden vier projecten gepresenteerd. Eileen Holland, sociaal werkster, vertelde over de *Gianna Pregnancy and Parenting Service*. Gianna was een Italiaanse dokter die overleed nadat zij een abortus weigerde in een levensbedreigende situatie. Ze is de patroon van moeders, dokters en ongebo- ren kinderen. Eileen ondersteunt zwangere meisjes en vrouwen in het bisdom Leeds. Een beroep op haar doen scholen, asielzoekerscentra, gezinsverzorgenden, woningbouwverenigingen en mensen die haar vinden via internet.

Het tweede project is *40daysforlife* en bestaat uit lokaal georganiseerde gebedswaken van 12 uur per dag, 40 dagen lang bij een abortuskliniek, 'to pray pro life', om te laten zien dat er altijd hoop is, en een gemeenschap die je wil helpen om voor het leven te kiezen.

Volgens eigen zeggen loopt het project prima.

De derde presentatie ging over 'Rachels wijngaard'. Namens dat project sprak Charles Connor, permanent diaken in het bisdom. Evenals *40daysforlife* is dit een internationale beweging met wortels in de VS. Aan de wieg staat Theresa Burke, een psychologe die ontdekte dat veel vrouwen na de abortus een posttraumatische stressstoornis ontwikkelen. Charles' ervaring is dat geen van de vrouwen die hij in het project heeft ontmoet, echt abortus wilde plegen. Vaak waren ze wanhopig. De beweging organiseert heling- weekends met een spiritueel aanbod naast gedegen psychologische begeleiding. Tijdens deze weekenden worden de deelnemers door het rouwproces heen geleid en weer verbonden met het ongeboren kind. Er is geen moreel oordeel – uitgangspunt is dat God van ons houdt.

Het Life-project dat als vierde gepresenteerd werd, is een andere loot aan de Pro-Life-beweging. Katharine Salmon, een lerares uit de buurt, sprak over haar ervaring dat je makkelijker informatie over abortus kunt krijgen dan over het houden van je kind. Dat vindt zij niet in balans en daar wil ze iets tegenover stellen. Medewerkers geven les op scholen en bieden praktische ondersteuning zoals woongroepen voor tienermoeders.

Kracht van het gebed

De zaterdagochtend werd geopend door Veronica Williams die sprak over 'Mothers prayers'. Deze kleine en vertrouwelijke gebedsgroepen ontstonden naar aanleiding van een document met als titel 'What on earth are we doing to our children?', een schokkende opsomming van de gevaren waaraan de jeugd in onze maatschappij blootgesteld wordt. Veronica wist het antwoord niet op de vraag maar 'vertrouwde op de kracht van het gebed. God wees mij de weg naar het moederhart'. *Vervolg op pag 5*

Internationale netwerkbijsamenkomst van de NVR

De Unie NKV heeft naar aanleiding van de Assemblée van Andante in een brief aan de ministeries van Binnenlandse en Buitenlandse Zaken en van Justitie aangedrongen op ratificering van het Verdrag van Istanbul. De Internationale Netwerkbijsamenkomst van de Nederlandse Vrouwenraad (16 december 2013) was ook aan dit verdrag gewijd. Het verslag hieronder is gebaseerd op het uitgebreide verslag op www.nederlandsevrouwenraad.nl.

De bijsamenkomst werd gehouden in het Huis van Europa in Den Haag, waar Eduard Slootweg, hoofd van het informatiebureau van het Europees Parlement, de deelnemers welkom heette. Namens de NVR sprak de nieuwe voorzitter Dorenda Gerts het welkomstwoord. Zij benadrukte dat internationale verdragen belangrijk zijn, zeker een verdrag waarmee geweld tegen vrouwen effectief kan worden tegengegaan. 'Zo'n verdrag moet door alle lidstaten ondertekend en geratificeerd worden, en liefst zo snel mogelijk.' Betty Doornenbal, Gender Equality Expert (GEE) in het bestuur van de Conferentie van Internationale Niet-Gouvernementele Organisaties (INGO's) van de Raad van Europa, lichtte het hoe

en waarom van de Raad toe: een samenwerkingsverband van 47 lidstaten, opgericht in 1949 en met als doelstelling bescherming en bevordering van de mensenrechten, de democratie en de rechtstaat. Betty Doornenbal en haar collega's van de INGO's lobbyen bij de Raad van Europa. Hun belangrijkste taak is: aandacht blijven vragen voor vrouwen. 'Er zijn al mooie conventies', vindt Betty, 'maar het komt neer op wat er gebeurt in de praktijk.'

Marie-Louise van Wijk (IC) bij de workshop 'internationaal'

Carlien Scheele (directeur Emancipatie van het Ministerie van OCW) gaf inzicht in de strategische perikelen van het Gender Equality Committee (GEC) van de Raad van Europa, waarvan zij voorzitter is: 'We hebben een goede relatie met alle stuur- en werkgroepen in Straatsburg. In alle gremia is aandacht voor *gender equality*, en ze vragen ons ook te adviseren.' De Istanbul Conventie is destijds met veel moeite uitonderhandeld.

In een gesproken column ging Margriet van der Linden dieper in op het thema geweld tegen vrouwen, zoals zij dat als Vrouwenvertegenwoordiger in oktober 2014 in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties zal doen: 'Er kan pas echt vooruitgang worden geboekt als er wereldwijd veranderingen komen in langgewortelde normen en stereotypen... Een op de drie vrouwen heeft in haar leven met geweld te maken, laten we dat verhaal blijven vertellen.'

In deelsessies werd verder gepraat over de gevolgen van geweld voor vrouwen en de opvang van slachtoffers van huiselijk geweld.

Verdrag van Istanbul

Op 11 mei 2011 werd in de Raad van Europa de *Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence* vastgesteld, tijdens een bijsamenkomst in Istanbul. Het verdrag richt zich op het voorkomen van geweld tegen vrouwen, de bescherming van slachtoffers, en het strafbaar stellen van de daders.

Internationale verdragen, zoals de Istanbul Conventie, zijn bindend, wanneer ze door voldoende landen officieel bekrachtigd zijn, geratificeerd zoals dat heet. Voor de Istanbul Conventie geldt dat inmiddels 32 van de 47 lidstaten van de Raad van Europa de Conventie hebben ondertekend, maar dat slechts 8 lidstaten tot nu toe de Conventie hebben geratificeerd. Dit zijn: Albanië, Oostenrijk, Bosnië-Herzegovina, Italië, Montenegro, Portugal, Servië en Turkije. Pas als 10 lidstaten tot ratificatie zijn overgegaan krijgt de Conventie de bindende juridische werking.

Tijdens de bijsamenkomst van de NVR werd duidelijk dat Nederland zijn best doet om nog bij de eerste 10 landen te horen die het verdrag ratificeren, maar dat zal niet eerder dan 'in de loop van 2014' zijn.

Carlien Scheele: 'Er zijn landen die vrij snel ondertekenen en ratificeren en pas daarna bezien in hoeverre hun nationale wetgeving er op aangepast kan/moet worden. Nederland heeft z'n commitment gegeven door te ondertekenen en heeft inmiddels een 'impact assessment' in gang gezet om te zien wat de gevolgen zijn.' Vooral voor het Caribisch gebied blijkt er nogal wat uitvoeringswetgeving nodig, reden waarom de minister nu besloten heeft de goedkeuring van de ratificatie apart voor te leggen aan het Parlement, los van de goedkeuring voor de noodzakelijke uitvoeringswetgeving voor het Caribisch gebied. Maar dan nog zal dat dus pas in de loop van 2014 zijn.

Vervolg pag 4

De beweging groeit erg snel en heeft zich binnen twintig jaar zelfs verspreid tot in Wladiwostok. In de middag ging het over mensen die de overgang gemaakt hebben naar de rooms-katholieke kerk. Ook werd er voorlichting gegeven over het ordinariaat, een bisdom opgericht door paus Benedictus XVI met het oog op anglicanen die overgaan naar de rooms-katholieke kerk. Doelstellingen zijn onder andere dat anglicanen hun eigen identiteit kunnen behouden en het geheel van de katholieke kerk kunnen verrijken met hun liturgische en pastorale erfenis.

Een Engelstalig verslag van de conferentie staat [hier](#).

Hokjesdenken over emigranten/s

Anneke Comello heeft voor haar onderzoek over emigratie onder andere de archieven van de Unie NKV geraadpleegd. Voor de Nieuwsbrief vatte ze een aantal bevindingen samen.

In mijn onderzoeksmaster heb ik mij toegespitst op historische migratie van Nederlanders in de jaren vijftig. Ik kreeg de kans om onderzoek te doen in Nieuw-Zeeland naar de migratie van Nederlanders na de Tweede Wereldoorlog, tijdens de welbekende emigratiegolf. Ik verzamelde en onderzocht daar oude brieven die mensen van die generatie emigranten vroeger met het Nederlandse thuisfront hadden uitgewisseld. Heel mooi en uniek onderzoeksmateriaal.

Deze brieven bestudeerde ik in vergelijking met interviews met oorspronkelijke auteurs van de brieven. Zij hadden intussen natuurlijk een zeer hoge leeftijd bereikt, maar het leverde desalniettemin een aantal prachtige gesprekken op.

Voor mijn masterscriptie ging ik terug naar de Nederlandse context: wat gebeurde er met emigranten voordat zij naar het buitenland vertrokken? Het was me opgevallen dat in het Nederland van de jaren vijftig hele specifieke ideeën heersten over de karaktertrekken en andere eigenschappen waaraan emigranten moesten voldoen.

De Commissie Overleg Bisschoppen heeft aan Mgr. De Korte een boodschap met de volgende strekking meegegeven voor paus Franciscus wanneer de Nederlandse bisschoppen hem in Rome zouden bezoeken: 'Moge de kracht, warmte en bezieling van de Nederlandse vrouwen verenigd in de Unie NKV u vergezellen. Tegelijkertijd spreken wij ook onze grote zorg uit over de ontwikkelingen met betrekking tot de plaatselijke geloofsgemeenschappen.'

Dit maakte mij nieuwsgierig: wat waren dan typische talenten en karaktertrekken die emigranten nodig schenen te hebben, en hoe dachten emigranten daar zelf over? Je zou dit heel kort door de bocht kunnen omschrijven als 'hokjesdenken', en hoe de mensen zelf hiermee om gingen.

Een van mijn bronnen voor toenmalige ideeën over emigranten vormden de archieven van de Katholieke Centrale Emigratie Stichting (KCES), een overkoepelend orgaan van vele lokale katholieke standsorganisaties die vaak weer elk een afdeling hadden voor emigratiezaken. Zo ook de UNKV.

Behouden en aanpassen

Ik keek onder andere naar voorlichtingsboekjes voor katholieke vrouwen die wilden emigreren. Vrouwen werd hierin geadviseerd dat ze, om een succesvolle emigrante te zijn, op hun innerlijke houding moesten letten. Ze moesten zich snel aanpassen en toewijden aan het nieuwe vaderland. Aan de andere kant werden zij ook nadrukkelijk gewezen op hun verantwoordelijkheid om het katholieke geloof te behouden en te verspreiden, door hun Nederlandse culturele en religieuze standaarden te behouden.

Er ligt hier dus een tegenstrijdigheid. Wat betreft het geloof moesten vrouwen behoudend en onveranderlijk zijn, terwijl ze tegelijkertijd werden opgeroepen om zich flexibel en veranderlijk op te stellen en zo actief mee te doen met hoe het er in het nieuwe land aan toe ging. Voor het gezin moesten zij dan weer een baken in de storm zijn, een bron van moederlijke, zorgzame en opofferingsgezinde stabiliteit in veranderlijke omstandigheden.

Heimwee

De voorlichters verwachtten hierbij wel problemen, want emigratie kon er wel eens voor zorgen dat vrouwen heimwee kregen en zich daarom niet sterk, positief en flexibel konden opstellen. Ook

daar speelden dus tegenstrijdigheden. De vrouw werd geacht vanwege haar typische vrouwelijke kwaliteiten een bron van stabiliteit te zijn bij de migratie, maar tegelijkertijd was emigratie bedreigend voor haar vrouwelijke kwaliteiten, omdat sterk en aanpassingsgericht zijn veel meer aan mannen werd toegeschreven.

In de emigratieboekjes werden vrouwelijke eigenschappen dus èn geprezen èn als onvolkomen neergezet. Ofwel, om een goede emigrant te zijn, moesten vrouwen veranderen. Zij moesten actiever en naar buiten gericht worden.

Aspirant-emigrant

Daarnaast viel het op dat in instructies voor katholieke emigratievoorlichtsters de doelgroep – vrouwen die wilden gaan emigreren – genoemd werden met het woord 'aspirant-emigrant'. Deze benaming gaf hen een eigen status als emigrant. Dit was een uitzondering. In vrijwel alle andere voorlichtingsboekjes voor een algemeen publiek werden vrouwen namelijk alleen genoemd als 'vrouw van de emigrant'. De man was de eigenlijke emigrant, zowel in woordkeus als in gedachtegoed. Het hokje emigrant was een mannelijk hokje, waar vrouwen maar langzaam en geleidelijk in gingen passen.

De titel van de scriptie is: *Suitable emigrants? An explorative study of the 'making and molding' of suitable emigrants: bureaucratic procedures v. emigrants' personal identifications during the post-war emigration wave from the Netherlands, 1949-1962*. In het Nederlands: *Geschiede emigranten? Een verkenning van ideeën, instituties en identificaties met betrekking tot emigratie-geschiede tijdens de naoorlogse emigratiegolf uit Nederland, 1949-1962*.

Wilt u meer weten over de scriptie van Anneke Comello? Mail naar info@unienkv.nl.

Vrouwen houden huis

Rond dit thema van de Oecumenische Vrouwensynode – met de ondertitel ‘geloven in duurzame economie’ ontmoetten bijna 150 vrouwen elkaar op 8 maart in de Thomaskerk te Amsterdam.

De workshops gingen over boeiende of bijbelse alternatieven voor onze geldhuishouding zoals basisinkomen en kasmoni. In haar lezing daagde de Vlaamse Anneleen Decoene vrouwen uit hun macht te gebruiken. Leny Boere-Nederend (lid Algemeen Bestuur UNKV) gaf in de openingsviering namens de Unie NKV de aanwezigen de volgende wens mee: ‘De Oecumenische Vrouwensynode: het is voor het eerst dat ik die mee maak! Vanuit mijn katholieke achtergrond ben ik altijd oecumenisch geïnteresseerd. Daar heeft het voorzitterschap van de Vrouwenraad in mijn woonplaats Oudewater, twintig jaar geleden, zeker aan bijgedragen.

Vrouwen in de kerk: als vrijwilliger mag ik samen met jonge mensen voorgaan bij avondwakes en woord- en communievieringen in onze plaatselijke geloofsgemeenschap. Ik hoop dat we deze dag elkaar kunnen inspireren. Dit geldt ook voor: Vrouwen houden huis – over geloven in een duurzame economie. Als senior-agrarische mag ik dagelijks mijn vrijwillige bijdrage geven op de boerderij van onze dochter en haar man.

Ik wens alle aanwezigen op Vrouwendag 8 maart een zinvolle Vrouwensynode.’

Foto © Mariean Schut. Rechts Leny Boere

Meer informatie:

www.vrouwensynode.nl. Op www.nieuwwij.nl staat het verslag van Marianne van Waterschoot.

Uit de organisaties

De Graalbeweging

In het Graalhuis (Nieuwegracht 51, 3512 LE Utrecht) vinden in mei en juni de onderstaande activiteiten plaats. Aanmelden via degraal@planet.nl.

De kracht van de keukentafel

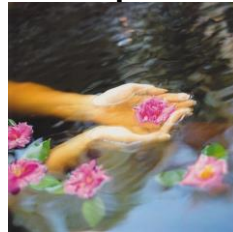
Hoeveel wereldgeschiedenis is niet begonnen aan de keukentafel? De kracht van de keukentafelverhalen wordt langzamerhand een traditie in het Graalhuis. Inspirerende interviews en gesprekken over het geraakt worden door een ideaal en de consequenties daarvan, het maken van (soms moeilijke) keuzes, de rol van een gemeenschap, je geloof veranderen en behouden en de vraag waar je thuis bent.

Begeleiding: Ine van Emmerik en Gezien van der Leest.

Tijd: 10 mei, 10.30-16.00u.

Aanmelden: uiterlijk 5/5.

Zelfcompassie-dag

Zelfcompassie is een vriendelijke, zorgzame houding voor onszelf, vooral als we pijn hebben. Het bouwt verder op het ontwikkelen van *mindfulness* of meditatieve aandacht. Bij *mindfulness* leer je om op een vriendelijke, niet-oordelende manier aanwezig te zijn bij wat er op dat moment is. Tijdens deze dag leer je de liefdevolle vriendelijkheid naar jezelf toe te verdiepen. Daarbij zullen theoretische inzichten (vnl. uit boeddhisme en psychologie), meditatieve oefeningen en het delen van ervaringen elkaar afwisselen.

Deze dag is open voor mensen met en zonder eerdere ervaring met zelfcompassie-beoefening.

Begeleiding: Hilde Debacker

Tijd: 31 mei, 11.00 - 17.00 uur

Kosten: € 45,- .

Aanmelden: Uiterlijk op 26/5

Zijn in liefde

Een meditatieve verdiepcursus voor vrouwen, waarin we verbinding maken met ons vermogen om elk deel van onszelf in liefde te omvatten en ruimte geven aan ons verlangen om deze liefde ook uit te stralen naar de wereld. Met behulp van meditatieve oefeningen, sacrale dans en spreken en luisteren vanuit de stilte van het hart verdiepen we onze innerlijke hartskwaliteit.

Begeleiding: Hilde Debacker.

Tijd: 25 april, 16 mei en 20 juni, 14.00-17.00 uur.

Kosten: 70 €

Aanmelden: Uiterlijk op 21/4

Wetenswaardig

Meer wonderen doen met weinig geld

FNV Vrouw en NOOM hebben aanbevelingen ter verbetering van de financiële positie van oudere vrouwen gestuurd aan alle gemeenteraden en colleges van B en W, zodat deze aan het begin van een nieuwe bestuurs- en raadsperiode direct werk kunnen maken van een goed gemeentelijk beleid voor de financiële positie van oudere vrouwen.

Organisaties die het gemeentelijk beleid op dit punt willen beïnvloeden, kunnen aan de slag met behulp van een handleiding met achtergrondinformatie en tips voor bijvoorbeeld het organiseren van een rondetafelgesprek.

Informatie over dit project:

www.fnvvrouw.nl/activiteiten/wonderen-doen-met-weinig-geld.

Bron: Nieuwsbrief van de Nederlandse Vrouwenraad

Atria over geld

Weet u dat 3 miljoen vrouwen in Nederland zich in een financieel kwetsbare positie bevinden? Zij zijn niet economisch zelfstandig (verdienen dus minder dan 70% van het minimumloon).

...Meisjes (13-17 jaar) verwachten dat zij later gemiddeld 3.000 euro

netto per maand gaan verdienen? De jongens verwachten ongeveer evenveel.

...52% van de vrouwen van Surinaamse afkomst (15-65 jaar) economisch zelfstandig is, evenals de mannen van Surinaamse afkomst? Van de autochtone vrouwen is 51% economisch zelfstandig, tegenover 70% van de mannen.

...Het aantal vrouwen met een topinkomen (meer dan 100.000 euro per jaar) 30 duizend is?

Het aantal mannen met een topinkomen is acht maal hoger.

...Vrouwen die een eigen bedrijf starten als zelfstandige zonder personeel een vijf keer kleinere kans hebben om failliet te gaan in vergelijking met hun mannelijke collega's?

...De groep alleenstaande ouders in de bijstand voor 95% uit vrouwen bestaat?

Bronnen: CBS, Nationaal Historisch Museum, Ruijgrok-NetPanel, Meiden en later (Delta Lloyd Group, 2012), Vrouwen en de crisis (Atria, 2013) en factsheet Vrouwen en financiën (Atria, 2012). Zie ook www.atria.nl.

Bewerken, bewaren... en doorgeven

Het is een hard gelag dat juist in deze tijd 'De Arme Kant van Nederland / Economie – Vrouwen – Armoede (AKN/EVA)' haar deuren moet sluiten. De afscheidsbijeenkomst is op **16 mei**.

Plaats en tijd: Bergkerk, Amersfoort, 13.30 - 17.00 uur.

Aanmelden: info@disk-arbeidspastoraat.nl.

Gebedsdag tegen mensenhandel

Vrouwelijke religieuzen hebben aan de paus gevraagd om jaarlijks een gebedsdag te houden voor de

slachtoffers van de mensenhandel. Zuster Eugenia Bonetti in *Catholic News Service*: 'Paus Franciscus was heel sterk geïnteresseerd in ons voorstel en vroeg welke dag daarvoor het meest geschikt was. Wij hebben hem voorgesteld om de Wereldgebedsdag op 8 februari te houden, de feestdag van Josephine Bakhita, een Sudanese die slaaf was en later intrad in een klooster.'

Volgens Eugenia Bonetti zijn vele parochies en bisdommen wereldwijd bewust zijn van de problematiek maar wordt te dikwijls naast elkaar gewerkt. Wereldwijd zijn 21 miljoen mensen slachtoffer van een van dwangarbeid. Mensenhandel waaronder de verkoop van minderjarigen voor prostitutie, is naast de illegale wapenverkoop en drugshandel de meest lucratieve bezigheid voor misdadigers.

Bron: *Verhandelingen*, jrg 17 nr 3, dec 2013.

Open studiedagen 2014

Het thema van de studiedagen van de Leerstoel Religie en Gender is: 'Schaarste en overvloed: voedsel, milieu, gender en religie'. Ook tijdens de laatste studiedag worden vanuit de actuele, complexe verschijningsvormen van de voedselthematiek vragen gesteld omtrent de betekenissen van voedsel. Dit alles uiteraard vanuit een genderspecifiek perspectief.

Plaats en tijd: Nijmegen, **23 mei**.

Informatie en opgave: openstudiedagen@rs.ru.nl.

Werkplaats voor de ziel

Joke Litjens organiseert samen met anderen retraites en pelgrimsreizen: begin oktober met Stijn Fens naar Rome, eind oktober met Peter Denneman naar Israël. www.werkplaatsvoordeziel.nl

De quilt door de eeuwen heen...

Anneke ter Weijden biedt een lezing aan over de geschiedenis van de quilt gedurende de 18^e, 19^e en 20^e eeuw. Na een inleiding over quiltechniek wordt dieper ingegaan op de ontwikkeling – van de

lappendeken van vroeger tot de moderne quilt van nu, zowel in Europa als in Amerika. Een collectie zelfgemaakte quilts sluit aan bij het verhaal. De lezing kan gegeven worden in een straal van ca. 100 km rond Baarn.

Kosten: € 65,- + reiskosten.

Contact: (035) 5421 008 (Anneke ter Weijden-Nouwens); a.terweijden@planet.nl.

Boekrecensie

Manuela Kalsky (red), *Als of ik thuis ben. Samenleven in een land vol verschillen*. Parthenon, Almere 2013. ISBN 978 90 79578 580. € 23,90.

In 2012 was Manuela Kalsky de inleidster aan de 'Tafel van Twaalf' tijdens de jaarlijkse studiedag van de Unie NKV en vertelde onder andere over een 'nieuw wij'. Dit boek is de afsluiting van het onderzoeksproject 'Op zoek naar een nieuw wij in Nederland' van het Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving. Heel interessant is het interdisciplinaire karakter van de bijdragen. Vanuit verschillende wetenschappen en wetenschappelijke ontwikkelingen wordt gekeken naar en gedacht over onderwijs en politiek, over verslavingszorg en de film *Avatar*, over kunst en een gemeenschap van vluchtelingen. Een aantal artikelen bevat nogal veel jargon maar samen wijzen ze een manier om in deze tijd open te staan voor een ander, om elkaars talenten te erkennen, om ons thuis te voelen in een 'nieuw wij'.